
ARTYKUŁY

ROMA RYŚ-JUREK

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

POZYCJA POLSKIEGO ROLNICTWA W UNII EUROPEJSKIEJ

Nadesłany: 26.01.2016 Zaakceptowany do druku: 28.04.2016

1. Wstęp

Od lat Polska zajmuje 1. miejsce pośród krajów Unii Europejskiej ze względu na ludność aktywną zawodowo w rolnictwie. Udział polskich rolników w liczbie osób zajmujących się tą działalnością w Unii wynosi ok. 28%, tak więc prawie co trzeci europejski rolnik jest Polakiem. Przy czym polscy rolnicy gospodarują na ok. 8% unijnych użytków rolnych, co daje Polsce 5. miejsce w UE w 2012 roku. Ponadto od dawna Polacy znajdują się w pierwszej trójce unijnych producentów żyta (ok. 33% unijnej produkcji przypada Polsce), owsa (ok. 18%), ziemniaków (ok. 17%), buraków cukrowych (ok. 11%), jabłek (ok. 25%) i tytoniu (ok. 14%), a w pierwszej piątce pod względem produkcji pszenicy (ok. 6%), jęczmienia (ok. 8%), rzepaku i rzepiku (ok. 10%), mięsa (ok. 8%) oraz mleka krowiego (ok. 8%) [Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2014, 422].

Dzięki integracji z Unią Europejską (UE) zwiększyło się wyraźnie wydatkowanie środków na sektor rolnictwa w Polsce, co jest główną przyczyną skoku cywilizacyjnego w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Odzwierciedlają go przede wszystkim malejący dysparytet dochodów rolniczych, wyposażenie infrastrukturalne obszarów wiejskich i rosnąca efektywność alokowanych zasobów [Czyżewski, Matuszczak 2014, 37]. Dlatego sytuacja rolnictwa jest ważnym zagadnieniem, gdyż w miarę rozwoju gospodarczego, rolnictwo nie może rozwijać się bez strumieni środków, które płyną do niego z zewnątrz, a z drugiej strony gospodarka narodowa potrzebuje nowoczesnego i wydajnego rolnictwa [Baer-Nawrocka,

Mrówczyńska-Kamińska 2015, 5]. Z tego też powodu porównywanie sytuacji polskiego rolnictwa w odniesieniu do ogólnej sytuacji tego sektora w Unii Europejskiej jest zagadnieniem bardzo pożądanym, gdyż pozwala zmierzyć dystans między polskim a unijnym rolnictwem, a także poziom rozwoju rolnictwa na tle gospodarki i trajektorie rozwojowe.

2. Cel pracy i metodyka badań

Celem opracowania była ocena pozycji polskiego rolnictwa na tle Unii Europejskiej (UE), biorąc pod uwagę głównie produkcję i dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego, w latach 2005-2013. Lata te wybrano do badań ze względu na fakt, że rok 2005 był pierwszym pełnym rokiem członkostwa Polski w UE, co stanowi dobry punkt wyjścia do dalszych rozważań. Natomiast rok 2013 jest ostatnim rokiem z dostępnymi danymi Komisji Europejskiej i FADN w momencie wykonywania badań, czyli w styczniu 2016. Badania oparto również na danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Badanie opierało się na prezentacji wybranych kategorii ekonomiczno-financeowych opisujących sytuację produkcyjną i dochodową polskiego rolnictwa na tle innych krajów UE w latach 2005-2013. W pierwszej części pracy przeanalizowano sytuację polskiego rolnictwa. W drugiej części, pokazano znaczenie sektora rolnictwa dla gospodarek krajów unijnych. Ostatnią, trzecią część badania stanowiło pozycjonowanie wyników polskich gospodarstw rolnych na tle innych krajów UE. Wykonano rankingi według produkcji ogółem, dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego oraz dochodu pomniejszonego o wartość subwencji.

3. Analiza polskiego rolnictwa na podstawie wybranych danych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w polskim rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie w badanych latach pracowało ok. 15% społeczeństwa. W samym rolnictwie pracujących było od ok. 2 milionów 82 tysięcy w 2005 roku do ok. 2 milionów 327 tysięcy osób w 2013 roku¹. Ludzie ci użytkowali ok. 15,5 milionów ha (uśredniając dane dla 9 lat). Przy czym liczba indywidualnych gospodarstw rolnych powyżej 1 ha użytków rolnych w latach 2005-2013 systematycznie malała. W 2005 było ich ok. 1 milion 782 tysiące 300, a w 2013

¹ Duża liczba pracujących w rolnictwie pozostaje w ścisłym związku przyczynowo-skutkowym ze strukturą obszarową rolnictwa. Jej poprawa, a co za tym idzie wzrost potencjału gospodarstw rolnych i ich większe urynkowanie, związane jest ze zmniejszeniem liczby podmiotów. Proces ten wiąże się ściśle ze zmianami w poziomie zatrudnienia i ogólnym wzrostem gospodarczym. Zmiany w tym zakresie stanowią podstawowy warunek korzystnej sytuacji ekonomicznej w sektorze oraz wzrostu konkurencyjności na rynku krajowym i międzynarodowym [Baer-Nawrocka i Poczta 2014, 114].

roku funkcjonowało ok. 1 miliona 391 tysięcy¹⁰⁰ gospodarstw, co oznacza spadek o ok. 22% w ciągu 9 lat (tabela 1).

Tabela 1

Wybrane cechy charakteryzujące polskie rolnictwo w latach 2005-2013

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Odsetek pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie	15,5	15,7	15,2	14,5	14,6	15,6	15,4	15,5	15,6
Pracujący w rolnictwie w tys. osób	2 082,2	2 092,9	2 079,5	2 074,1	2 070,6	2 326,2	2 325,1	2 325,7	2 326,7
Użytki rolne w mln ha	15,9	16,0	16,2	16,2	16,1	14,9	15,1	15,0	14,6
Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych powyżej 1 ha UR w tys. szt.	1 782,3	1 806,4	1 804,1	1 806,5	1 765,9	1 480,2	1 614,9	1 452,9	1 391,1
Produkcja globalna rolnictwa w mln zł	63 337	65 083	81 531	82 846	79 908	84 484	100 674	103 114	107 811
Wartość dodana brutto w rolnictwie w mln zł	22 321	22 654	29 166	26 945	27 672	31 177	41 702	40 722	46 776
Nożyce cen produktów ^{a)} (rok poprzedni = 100)	96,0	102,0	107,7	91,0	96,0	110,1	108,3	98,3	99,1
Nożyce cen produktów ^{a)} (2005 = 100)	100,0	102,0	109,9	100,0	96,0	105,7	114,9	112,6	111,6
Nożyce cen produktów ^{a)} (1995 = 100)	67,4	68,7	74,0	67,3	64,6	71,1	77,0	75,7	75,2
Wydatki budżetu państwa ogółem w mln zł, w tym na:	208 133	222 703	252 324	277 893	298 028	294 894	302 682	318 002	321 345
– rolnictwo i łowiectwo w mln zł	6 220	6 553	13 267	17 779	15 986	10 279	10 827	10 438	10 014
– rolnictwo i łowiectwo w %	2,99	2,94	5,26	6,40	5,36	3,49	3,58	3,28	3,12

^{a)} Wskaźnik relacji cen produktów rolnych sprzedawanych do towarów i usług zakupywanych przez gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Rolnictwa, (2007), GUS, Warszawa, 172-173; (2009), 37, 41, 91, 114, 135, 214; (2010), 114, 219; (2012), 105, 148, 171, 250; (2013), 103; (2014) 36-37, 40-41, 113, 149, 174, 254; Rolnictwo... (2007) GUS, Warszawa, 135; (2008), 137; (2009), 137; (2010), 140; (2012), 148; (2013), 149; (2014), 154.

W tym samym czasie produkcja globalna polskiego rolnictwa wzrosła z 63 miliardów 337 milionów zł w 2005 roku do 107 miliardów 811 milionów zł w 2013 roku, a wartość dodana brutto w rolnictwie zwiększyła się z 22 miliardów 321 milionów zł do 46 miliardów 776 milionów zł (tabela 1). Dla produkcji globalnej był to wzrost o ponad połowę, a dla wartości dodanej brutto powiększenie było ponad dwukrotne w ciągu 9 analizowanych lat.

Co ciekawe, przez większość badanego okresu wskaźnik relacji cen („nożyce cen” – rok poprzedni = 100) kształtował się niekorzystnie². W 2013 roku obniżył się do poziomu 99,1. Podobnie jak w latach: 2005, 2008-2009, oraz 2012 był niekorzystny dla rolnictwa. Gdy przeliczy się nożyce cen w stosunku do 2005 roku, to tylko w 2009 roku spadł on poniżej 100. Jednakże rozpatrując go w stosunku do 1995 roku – który był wyjątkowo korzystny w rolnictwie, zawierał się w analizowanym okresie między 67,4 a 75,2 (tabela 1). Pogarszanie się tego indeksu oznacza spadek siły nabywczej rolników, co oznacza, że w badanych latach nie powiększyli swej siły nabywczej w stosunku do 1995 roku. Taka sytuacja może wpływać na podejmowane przez rolników działania mające na celu ograniczenie produkcji, co z kolei oznaczać może spadek dochodów rolników. Nieuniknione jest więc wsparcie rolnictwa z budżetu państwa. Wydatki budżetowe ogółem i wydatki na rolnictwo i gospodarkę żywnościową w Polsce w latach 2005-2013 zwiększały się (tabela 1). W 2005 roku wydatki na rolnictwo i gospodarkę żywnościową wynosiły 6 miliardów 220 milionów zł, a w 2013 aż 10 miliardów 14 milionów zł. Natomiast ich udział w wydatkach budżetowych był zmienny w badanym okresie. Najniższy (poniżej 3,5%) miał miejsce w latach 2005-2006, 2010 i 2012-2013, a najwyższy (powyżej 5%) wystąpił w latach 2007-2009 (tabela 1)³.

4. Znaczenie rolnictwa w poszczególnych krajach UE

Drugi etap badań stanowiło określenie znaczenia rolnictwa w gospodarce poszczególnych krajów UE. Dane do badań zaczerpnięto z Raportów Komisji Europejskiej [Agriculture in the European... 2006; 2007; 2013] i dotyczyły lat: 2005 i 2012⁴. Udział sektora rolnictwa w krajach UE w tworzeniu PKB wynosił przeciętnie ok. 1,2% w 2012 roku, a Unia Europejska od lat jest eksporterem netto produktów rolnych. Polska, obok Bułgarii, Estonii, Grecji, Hiszpanii, Litwy, Rumunii i Węgier, znajduje się w gronie państw o udziale rolnictwa w PKB przekraczającym 2%⁵. Według danych dla 2012 roku, udział importu produktów rolnych

² Warto tu odwołać się do wyników J. Wilkina [2014, 12], który zwraca uwagę na fakt, że od pierwszych lat transformacji systemowej (1990, 1991) rolnictwo i ludność wiejska ponoszą szczególnie duże koszty i ciężary tego procesu.

³ Po roku 2009 sytuacja uległa zmianie, ale głównie z rachunkowego punktu widzenia – nastąpiła zmiana w funkcjonowaniu budżetu rolnego, gdyż Bank Gospodarstwa Krajowego przejął obsługę utworzonego 1.01.2010 roku budżetu Środków Europejskich [Czyżewski i Matuszczak 2012, 9; 2014, 38-39].

⁴ Badanie wykonywano w styczniu 2016 roku i na ten czas były to najbardziej aktualne dane Komisji Europejskiej.

⁵ Obniżanie się udziału rolnictwa w PKB jest zjawiskiem charakterystycznym dla gospodarek wysokorozwiniętych [MRiRW 2014, 2].

w imporcie ogółem wyższy niż 10% miały: Cypr, Dania, Grecja, Holandia, Irlandia, Litwa, Łotwa, Portugalia i Słowenia (tabela 2). W tym samym roku ponad 10% udziału eksportu produktów rolnych w eksporcie ogółem odnotowały takie kraje, jak: Bułgaria, Cypr, Dania, Grecja, Hiszpania, Holandia, Francja, Irlandia, Litwa, Łotwa, Polska i Węgry (tabela 2). Można też zauważyć, że w polskich gospodarstwach domowych na żywność, napoje i tytoń wydaje się ponad 20% wydatków ogółem – tak, jak i w gospodarstwach: czeskich, estońskich, greckich, litewskich⁶, łotewskich, słowackich, słoweńskich i węgierskich (tabela 2). Dzieje się tak dlatego, że w tych państwach zarobki są relatywnie niższe.

Tabela 2

Wybrane dane o rolnictwie według krajów UE dla roku 2005 i 2012 (%)

Kraje	Udział rolnictwa w Produkcie Krajowym Brutto		Udział importu produktów rolnych w imporcie ogółem		Udział eksportu produktów rolnych w eksporcie ogółem		Udział wydatków na konsumpcję żywności, napojów i tytoniu w wydatkach ogółem na konsumpcję w gospodarstwach domowych	
	2005	2012	2005	2012	2005	2012	2005	2011 ^{a)}
	%							
UE^{b)}	1,3	1,2	6,0	5,7	6,1	6,8	15,8	16,5
BE	0,8	0,6	7,1	8,8	4,9	9,7	17,1	16,9
BG	b.d.	4,2	b.d.	9,4	b.d.	16,6	b.d.	26,6
CZ	1,0	0,9	4,3	6,3	3,9	4,8	23,5	23,9
DK	1,2	1,5	7,8	12,8	19,7	19,2	15,7	14,9
DE	0,6	0,6	4,7	8,3	2,4	6,0	14,3	14,7
EE	1,9	2,1	5,1	9,3	4,4	8,1	26,3	28,3
IE	1,3	1,1	3,5	14,3	11,6	16,5	13,4	15,8
EL	4,7	2,8	6,2	11,9	19,9	17,0	19,6 ^{c)}	20,6
ES	2,8	2,1	8,0	9,8	9,6	15,0	16,9	16,9
FR	1,3	1,6	4,7	8,4	8,3	13,5	16,5	16,6
IT	1,9	1,6	6,1	9,6	5,3	8,2	17,1	17,0
CY	2,5	1,9	9,4	16,7	20,1	16,9	20,2	17,3
LV	2,2	1,4	6,5	14,3	9,5	18,9	28,6	27,3
LT	2,9	3,5	4,1	12,3	9,2	17,4	35,1	b.d.
LU	0,3	0,3	1,3	9,0	1,1	6,7	19,0	16,9
HU	2,7	2,7	2,5	6,3	10,7	10,3	23,5	24,7
MT	1,3	0,8	6,5	9,4	5,4	3,7	19,4	18,2

⁶ Prawdopodobnie, gdyż nie ma danych, ani dla roku 2010, ani 2011, a stan na 2009 rok wynosi 32,5% [Agriculture in the European... 2011, 50].

Kraje	Udział rolnictwa w Produkcje Krajowym Brutto		Udział importu produktów rolnych w imporcie ogółem		Udział eksportu produktów rolnych w eksporcie ogółem		Udział wydatków na konsumpcję żywności, napojów i tytoniu w wydatkach ogółem na konsumpcję w gospodarstwach domowych	
	2005	2012	2005	2012	2005	2012	2005	2011 ^{a)}
	%							
NL	1,7	1,4	8,8	11,0	14,7	15,1	13,4	14,8
AT	1,0	1,0	4,5	7,9	4,6	7,8	13,4	13,4
PL	2,5	2,4	6,3	8,3	11,8	11,6	25,2	25,3
PT	1,7	1,3	11,9	13,4	9,1	9,9	b.d.	20,3
RO	b.d.	4,7	b.d.	8,9	b.d.	9,3	b.d.	b.d.
SI	1,8	1,1	7,6	10,1	5,8	6,8	18,8	20,4
SK	1,2	0,8	2,8	7,1	2,9	6,1	23,5	22,3
FI	0,9	0,9	2,4	7,9	2,8	4,2	17,8	17,2
SE	0,4	0,5	4,1	7,8	3,0	3,7	15,8	15,6
UK	0,4	0,5	6,0	8,8	4,8	6,2	12,9 ^{c)}	12,7

a) brak danych dla roku 2012, zastąpiono danymi dla roku 2011.

b) w 2005 roku UE-25, w 2011 i w 2012 UE-27.

c) brak danych dla roku 2005, zastąpiono danymi dla roku 2004.

BE – Belgia, BG – Bułgaria, CZ – Czechy, DK – Dania, DE – Niemcy, EE – Estonia, IE – Irlandia, EL – Grecja, ES – Hiszpania, FR – Francja, IT – Włochy, CY – Cypr, LV – Łotwa, LT – Litwa, LU – Luksemburg, HU – Węgry, MT – Malta, NL – Holandia, AT – Austria, PL – Polska, PT – Portugalia, RO – Rumunia, SI – Słowenia, SK – Słowacja, FI – Finlandia, SE – Szwecja, UK – Wielka Brytania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Agriculture in the European... 2006; 2007; 2013, 51.

Obserwując dynamikę dochodu rolniczego w przeliczeniu na jednostkę nakładu pracy AWU⁷, można stwierdzić, że w 2013 roku w porównaniu do roku 2005, wzrost tego wskaźnika o ok. 70% wystąpił w Czechach, Danii, Estonii, na Litwie, w Polsce, na Słowacji i Węgrzech (tabela 3). Natomiast zmniejszył się lub nie zmienił (gdy wzrost był mniejszy niż 1,5%) w Chorwacji, na Cyprze, w Irlandii, Luksemburgu, na Malcie, w Słowenii i we Włoszech (tabela 3).

⁷ AWU - jednostka przeliczeniowa nakładu pracy w osobach pełnozatrudnionych = 2 120 godz./rok [Wyniki Standardowe... 2014, 16].

Tabela 3

**Dynamika dochodu rolniczego na roczną jednostkę pracy
AWU (2005=100)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UE-28	100,0	104,2	115,7	112,5	102,3	120,6	130,6	130,8	129,2
BE	100,0	123,1	132,5	106,8	137,9	172,4	107,1	126,1	127,2
BG	100,0	96,9	98,8	159,2	111,4	121,9	130,0	142,3	142,0
CZ	100,0	105,2	109,4	129,3	105,9	125,0	170,1	169,0	172,2
DK	100,0	112,8	113,9	65,2	66,6	116,1	127,2	169,6	177,2
DE	100,0	108,8	135,1	143,6	105,0	118,6	129,8	140,8	126,7
EE	100,0	100,0	140,1	109,8	92,5	154,1	190,8	213,1	176,5
IE	100,0	81,9	90,7	83,8	63,9	70,5	88,4	82,4	83,4
EL	100,0	95,9	103,9	104,7	123,6	115,4	111,5	112,8	107,5
ES	100,0	95,5	107,4	91,1	91,6	101,4	99,3	101,8	112,0
FR	100,0	111,9	122,6	107,1	89,4	122,5	132,3	136,8	114,3
HR	100,0	116,2	120,3	138,2	131,9	120,8	115,0	97,9	82,0
IT	100,0	97,4	96,7	97,9	93,4	82,1	96,9	92,6	100,9
CY	100,0	90,0	90,1	85,7	89,8	91,8	68,3	94,6	101,3
LV	100,0	130,0	135,9	114,8	102,5	131,9	135,6	152,8	142,3
LT	100,0	88,9	133,2	123,4	105,9	120,2	153,4	191,6	179,5
LU	100,0	105,3	134,0	97,8	63,7	61,7	76,1	87,8	90,0
HU	100,0	107,3	115,8	152,6	103,7	122,4	181,4	168,5	175,4
MT	100,0	97,8	95,2	88,6	98,8	93,2	79,2	76,9	82,1
NL	100,0	123,0	121,7	104,5	84,0	110,4	100,2	108,4	120,7
AT	100,0	112,9	128,0	126,8	97,4	114,8	134,6	124,6	113,6
PL	100,0	110,7	136,2	118,9	133,9	153,3	182,0	169,4	169,1
PT	100,0	98,2	95,9	100,8	91,3	103,9	92,8	102,0	106,6
RO	100,0	99,3	76,8	114,4	97,1	122,2	157,5	123,0	135,7
SI	100,0	97,4	109,5	97,2	92,4	100,4	112,7	95,2	94,2
SK	100,0	122,1	128,9	143,5	110,5	168,5	200,0	225,3	217,3
FI	100,0	98,1	111,6	94,8	112,2	122,0	129,7	129,4	126,6
SE	100,0	111,2	135,4	122,5	98,2	130,3	138,0	143,3	144,6
UK	100,0	104,1	110,8	139,0	140,5	135,4	152,4	138,8	146,5

BE – Belgia, BG – Bułgaria, CZ – Czechy, DK – Dania, DE – Niemcy, EE – Estonia, IE – Irlandia, EL – Grecja, ES – Hiszpania, FR – Francja, HR – Chorwacja, IT – Włochy, CY – Cypr, LV – Łotwa, LT – Litwa, LU – Luksemburg, HU – Węgry, MT – Malta, NL – Holandia, AT – Austria, PL – Polska, PT – Portugalia, RO – Rumunia, SI – Słowenia, SK – Słowacja, FI – Finlandia, SE – Szwecja, UK – Wielka Brytania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Agriculture in the European... 2013, 28.

5. Rankingi gospodarstw w UE

Należy pamiętać, że sytuację dochodową rolników determinują nie tylko przychody osiągane z produkcji rolniczej, ale też koszty produkcji, dopłaty bezpośrednie i inne formy wsparcia możliwe do uzyskania w związku z użytkowaniem gospodarstwa rolnego [Zróżnicowanie przestrzenne... 2014, 421]. Dlatego, aby określić pozycję polskich gospodarstw rolnych w UE, zbadano wartość ich produkcji, dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego i jego wielkość bez subwencji (rysunek 1-3⁸). Zestawiono te wielkości w roku 2005 i 2013, korzystając z danych FADN [2016].

Dane FADN [2016] są reprezentatywne dla 5 013 500 gospodarstw towarowych z 28 krajów Unii Europejskiej w 2013 roku, przy czym dla Polski jest to aż 720 630 gospodarstw. W 2005 roku próba reprezentowała 4 044 320 gospodarstw z UE-25, w tym z Polski – 733 220 [FADN 2016]⁹.

Sporządzając ranking gospodarstw rolnych według wartości produkcji ogółem z gospodarstwa rolnego, zauważyć można, że w krajach UE-28 w 2013 roku średnio wynosiła ona 70 346 euro/1 gospodarstwo i była o prawie 10 000 euro wyższa niż w 2005 roku (rysunek 1). W badanych latach najwyższą produkcję uzyskiwały gospodarstwa ze Słowacji, Holandii, Danii i Czech (powyżej 340 000 euro w 2013 roku oraz powyżej 230 000 euro w 2005 roku). Natomiast Polska znalazła się w obu zestawieniach na miejscu 23-cim z wynikami: 31 390 euro w 2013 i 20 356 euro w 2005 (rysunek 1).

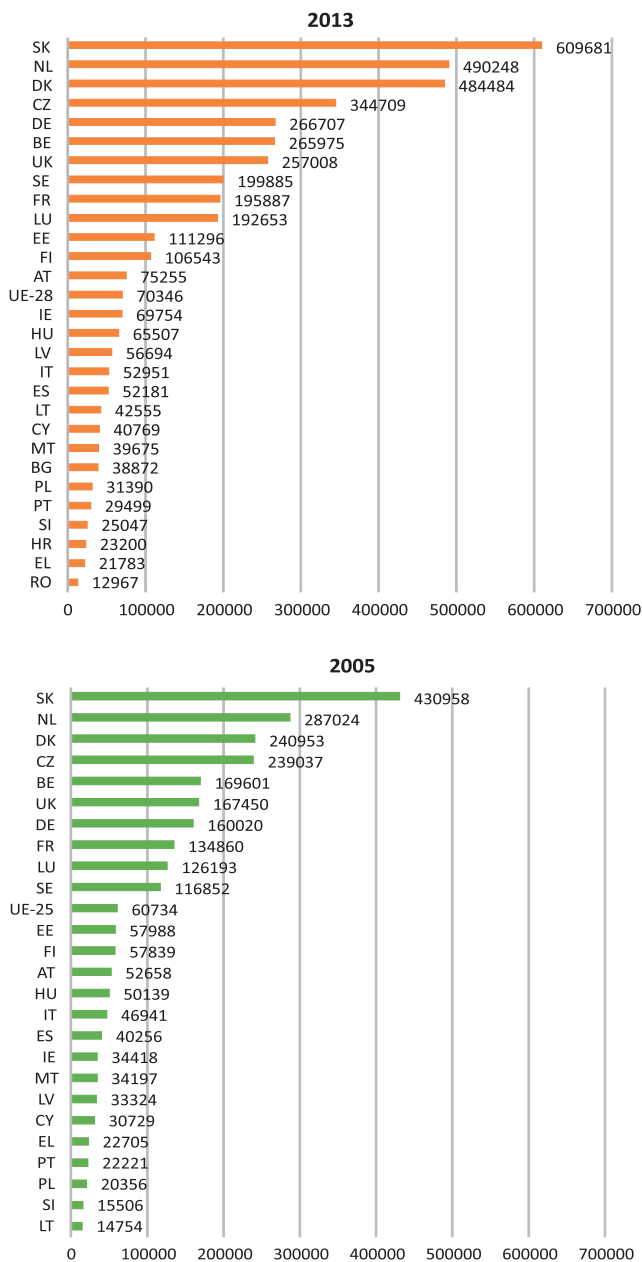
Z klasyfikacji gospodarstw według średniego dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego wynika, że średni jego poziom w UE-28 w 2013 roku wynosił 17 903 euro/1 gospodarstwo, a w 2005 roku 17 872 euro (rysunek 2). Najwyższe wyniki w badanych latach (dochód od ok. 30 000 euro) uzyskały gospodarstwa z: Holandii, Belgii, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Luksemburga i Francji oraz z Danii i Czech. Dwa ostatnie kraje awansowały do tej grupy w 2013 roku. Natomiast przeciętny wynik Polski wyniósł w 2013 roku 9835 euro (23 miejsce na 28), a w 2005 roku 5 830 euro (22 miejsce na 25) (rysunek 2).

⁸ Skróty dla krajów jak pod tabelami 2-3.

⁹ Warto pamiętać, że gospodarstwa będące w polu obserwacji systemu FADN wytwarzają ponad 90 % wartości produkcji towarowej [FADN 2016].

Rysunek 1

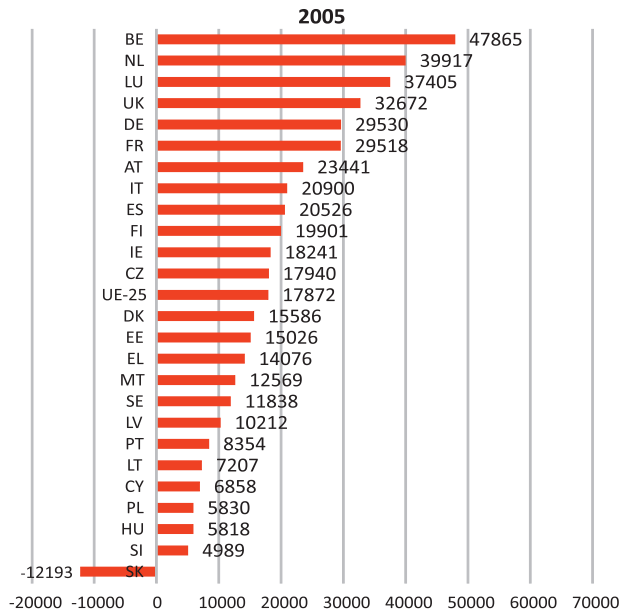
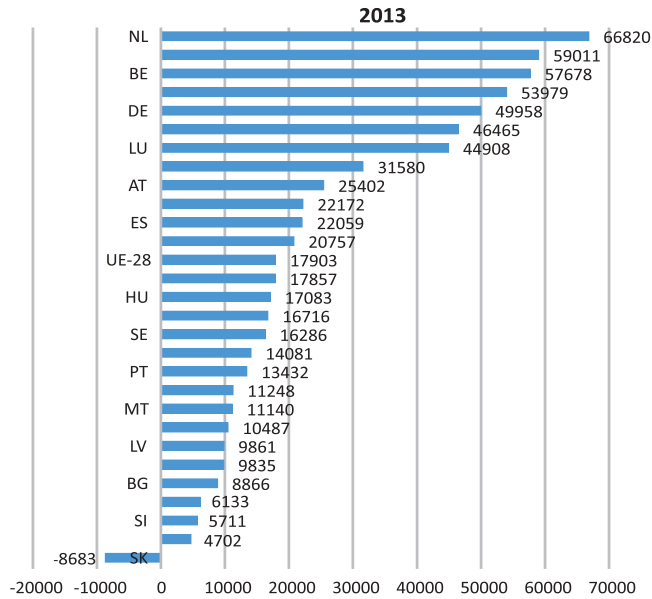
Ranking gospodarstw rolnych według wartości produkcji i kraju UE w 2005 i w 2013 roku (euro/1 gospodarstwo rolne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FADN [2016].

Rysunek 2

Ranking gospodarstw rolnych według wartości dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego oraz kraju UE w 2005 i w 2013 roku
(euro/1 gospodarstwo rolne)

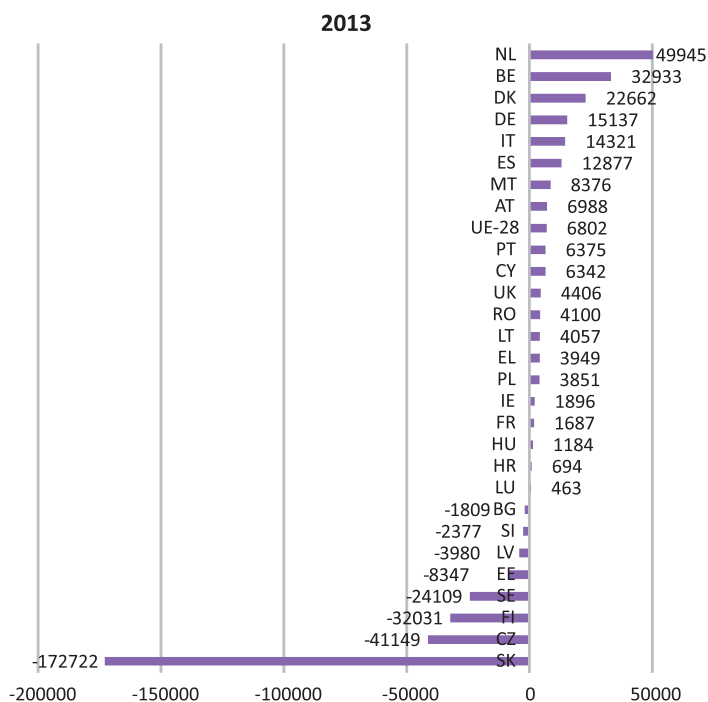

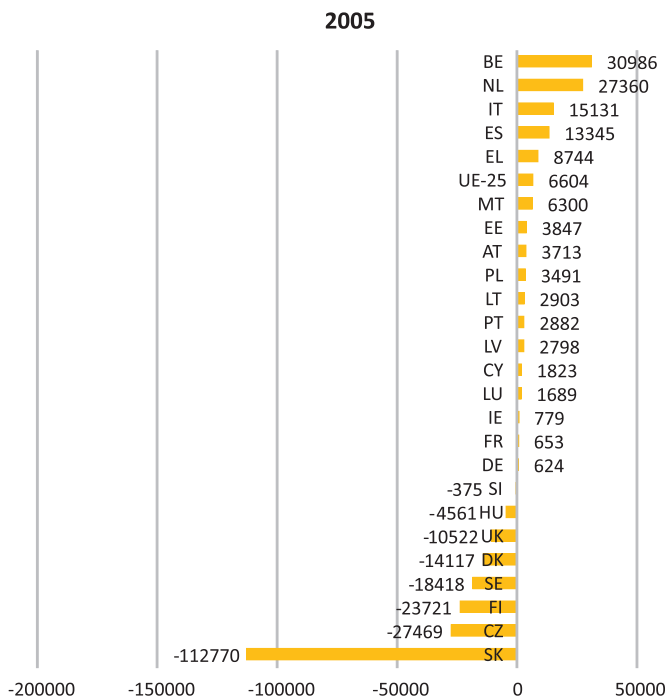
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FADN [2016].

Inne wyniki daje klasyfikacja według wartości dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego po odjęciu od niego otrzymywanej subwencji. Tak liczony, najwyższy dochód w 2013 roku i w 2005 osiągnęły gospodarstwa z Holandii i Belgii (powyżej 32 000 euro w 2013 i powyżej 27 000 euro w 2005), przy średniej unijnej wynoszącej dla tych lat odpowiednio: 6802 euro i 6604 euro (rysunek 3). Polska znalazła się w 2013 roku na pozycji 15-tej z wynikiem 3851 euro, a w 2005 na 9-tej z wynikiem 3491 euro. Warto zwrócić uwagę na takie kraje jak: Słowacja, Czechy, Finlandia, Szwecja i Słowenia, które w badanych latach miały ujemny dochód bez subwencji. W 2013 do nich dołączyły: Bułgaria, Łotwa i Estonia w miejsce Węgier, Wielkiej Brytanii i Danii z 2005 roku (rysunek 3).

Rysunek 3

Rankingi gospodarstw rolnych według wartości dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego bez subwencji i kraju UE w 2005 i w 2013 roku (euro/1 gospodarstwo rolne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FADN [2016].

6. Podsumowanie

W konkluzji należy stwierdzić, że polskie rolnictwo zajmuje ważne miejsce w polskiej i unijnej gospodarce. Co roku zwiększają się środki kierowane do tego sektora, powiększa się w nim dochód. Badania wykazały, że średnie wyniki produkcyjno-dochodowe polskich gospodarstw rolnych poprawiły się w 2013 roku w stosunku do 2005. Niestety nadal otwieramy 3-cią 10-tkę wśród krajów UE.

Warto więc zauważyć na koniec, że w budżecie UE na lata 2014-2020 Polska na realizację Wspólnej Polityki Rolnej otrzyma 32,1 mld euro, czyli o ok. 12% więcej, niż otrzymała w latach 2007-2013. Daje to realną szansę na kontynuację rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa w Polsce [MRiRW 2014, 20].

LITERATURA:

1. Agriculture in the European Union. Statistical and Economic Information Report 2006, (2006), Directorate-General for Agriculture and Rural Development European Union, http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2006/table_en/2012.pdf [data odczytu: 22.01.2016].
2. Agriculture in the European Union. Statistical and Economic Information Report 2007, (2007), Directorate-General for Agriculture and Rural Development European Union, http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2007/table_en/2012.pdf [data odczytu: 22.01.2016].
3. Agriculture in the European Union. Statistical and Economic Information Report 2011 (2011), Directorate-General for Agriculture and Rural Development European Union, December, 50.
4. Agriculture in the European Union. Statistical and Economic Information Report 2013, (2013), Directorate-General for Agriculture and Rural Development European Union, December, 28, 51.
5. Bear-Nawrocka A., Mrówczyńska-Kamińska A. (2015): Sytuacja dochodowa a przepływy materiałowe w rolnictwie w krajach Unii Europejskiej, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie Problemy Rolnictwa Światowego, Tom 15 (XXX), Zeszyt 3, 5.
6. Baer-Nawrocka A., Poczta W. (2014): Przemiany w rolnictwie, [w:] Polska wieś 2014. Raport o stanie wsi, red. I. Nurzyńska i W. Poczta, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, 114.
7. Czyżewski A., Matuszczak A. (2012): Krajowe i unijne finansowanie wydatków budżetowych w sektorze rolno-żywnościowym w latach 1996-2012, Journal of Agribusiness and Rural Development, 2(24), 9.
8. Czyżewski A., Matuszczak A. (2014): Krajowe i unijne wydatki budżetowe na sektor rolny w Polsce, Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, T. 101, z. 2, 37, 38, 39.
9. FADN (2016): http://ec.europa.eu/agriculture/rica/database/database_en.cfm [dostęp 23.01.2016]
10. MRiRW (2014): Polski sektor rolno-żywnościowy i obszary wiejskie po 10 latach członkostwa w UE - przegląd najważniejszych zmian, Warszawa, 30 kwietnia, 2, 20.
11. Rocznik Statystyczny Rolnictwa, (2007), GUS, Warszawa, 172-173.
12. Rocznik Statystyczny Rolnictwa, (2009), GUS, Warszawa, 37, 41, 91, 114, 135, 214.
13. Rocznik Statystyczny Rolnictwa, (2010), GUS, Warszawa, 114, 219.
14. Rocznik Statystyczny Rolnictwa, (2012), GUS, Warszawa, 105, 148, 171, 250.
15. Rocznik Statystyczny Rolnictwa, (2013), GUS, Warszawa, 103.
16. Rocznik Statystyczny Rolnictwa, (2014), GUS, Warszawa, 36-37, 40-41, 113, 149, 174, 254, 422.
17. Rolnictwo w 2006 roku (2007) GUS, Warszawa, 135.
18. Rolnictwo w 2007 roku (2008) GUS, Warszawa, 137.
19. Rolnictwo w 2008 roku (2009) GUS, Warszawa, 137.
20. Rolnictwo w 2009 roku (2010) GUS, Warszawa, 140.
21. Rolnictwo w 2011 roku (2012) GUS, Warszawa, 148.
22. Rolnictwo w 2012 roku (2013) GUS, Warszawa, 149.

23. Wilkin J. (2014): Bilans 10 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej dla rolnictwa i obszarów wiejskich, [w:] Polska wieś 2014. Raport o stanie wsi, red. I. Nurzyńska i W. Poczta, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, 12.
24. Wyniki Standardowe 2013 uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, (2014), IERiGŻ-PIB, Warszawa, 16.
25. Zróżnicowanie przestrzenne rolnictwa, Powszechny Spis Rolny 2010, (2014), red. B. Głębocki, GUS, Warszawa, 421.

ROMA RYŚ-JUREK

POZYCJA POLSKIEGO ROLNICTWA W UNII EUROPEJSKIEJ

Słowa kluczowe: *rolnictwo, produkcja rolna, dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego*

STRESZCZENIE

Celem artykułu było przedstawienie pozycji polskiego rolnictwa na tle Unii Europejskiej na podstawie produkcji i dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego w latach 2005-2013. Najpierw opisano sytuację polskiego rolnictwa, potem pokazano znaczenie sektora rolnictwa dla gospodarek krajów UE. Na końcu, na podstawie rankingów, określono pozycję polskich gospodarstw rolnych w UE według wartości ich produkcji ogółem, dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego oraz dochodu pomniejszonego o wartość subwencji. Okazało się, że w 2013 roku Polska zajęła odpowiednio 23-cie, 23-cie i 15-te miejsce według tych danych.

ROMA RYŚ-JUREK

THE POSITION OF THE POLISH AGRICULTURE IN THE EUROPEAN UNION

Keywords: *agriculture, agricultural output, family farm income*

SUMMARY

The purpose of this article was to present the position of the Polish agriculture on the background of the European Union according to the production and family farm income in the years 2005-2013. Firstly, the situation of Polish agriculture was described, then the importance of the agricultural sector to the economies of EU countries was showed. At the end, on the basis of rankings, the position of the Polish agricultural farms in the EU according to the value of their total production, family farm income and family farm income minus the subsidies were set out. It turned out that in 2013 Poland takes up 23-rd, 23-rd and 15th place according to these data.

e-mail: rys-jurek@up.poznan.pl